

УДК 327.56(519.5)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.57.10>

ВІДНОСИНИ РОСІЇ ТА КНДР НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Ден Сік Кан, Іван Семеніст

*Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
кафедра східної культури і літератури
вул. Левка Лук'яненка, 13-Б, 04207, м. Київ, Україна*

У даній статті описуються непрості стосунки між КНДР та Росією. Перший договір про дружбу і співпрацю між Росією і Північною Кореєю був підписаний в 1961 році, але в 1995 році був анульований, а у 2001 році був укладений інший договір і нарешті в 2024 році був укладений «новий договір» про всеосяжне стратегічне партнерство в питаннях політики, економіки та безпеки. Договір був підписаний внаслідок тісного та швидкого зближення двох країн за останні роки, яке почалося з 2019 року. У статті подається аналіз передумови виникнення такої ситуації, причини та наслідки швидкого та тісного зближення РФ і КНДР.

Обидві країни знаходяться під санкціями ООН та міжнародної спільноти. Але ці країни ігнорують міжнародні санкції і створюють небезпечні ситуації не лише на корейському півострові, а і в Північно-Східній Азії. Північна Корея в 2022 році дипломатично підтримала Росію, коли Росія вторглася в Україну. Крім того, КНДР відкрито визнала ДНР і ЛНР. Росія передає КНДР новітні технології і розробки в галузі військового озброєння, а КНДР натомість постачає до РФ озброєння, снаряди та боєприпаси.

Нещодавно Кім Йо Джон, сестра диктатора і впливова політична фігура КНДР заявила, що Північна Корея буде «в одному окопі з росіянами». Кім Чен Ин також заявив, що вони «підтримуватимуть Росію в священній війні проти імперіалізму».

Останні дії РФ та КНДР і постачання зброї та військових з Північної Кореї до РФ та передача нових технологічних розробок в галузі ракетних та супутникових технологій створює реальну загрозу безпеці Республіці Корея, Японії та США і звичайно створює ескалацію військових дій в Україні.

Крім того, заяви Путіна під час останнього саміту в Пхеньяні про ядерну проблему Північної Кореї та впровадження розробок і випробування ракетно-ядерної зброї Північною Кореєю, які є «її правом на самооборону», що фактично означає визнання КНДР ядерною державою. Також Росія відмовилася від своєї попередньої позиції щодо північнокорейської ракетно-ядерної проблеми.

Ключові слова: договір про всеосяжне стратегічне партнерство, санкції ООН, північнокорейське ракетно-ядерне питання, ядерна держава, саміт РФ – КНДР, гарантії безпеки, загострення ситуації на Корейському півострові.

Історія відносин Росія – Північна Корея сповнена протиріч і примирень. Після розпаду СРСР відносини між двома країнами характеризувалися чергуванням зближення і віддалення.

Але останнім часом іде процес тісного швидкого зближення відносин у світлі змін, які відбуваються у світі. Це в першу чергу загострення протистояння США – Китай, напад Росії на Україну, війна між Хамасом та Ізраїлем. Тому актуальним стає аналіз історії відносин Росія – Північна Корея.

Про швидке зближення між РФ і КНДР свідчать наступні факти: тільки за останні два роки (2023–2024) відбулося чотири зустрічі на найвищих рівнях: візит міністра оборони РФ Шойгу в липні 2023 року в Пхеньян, саміт Путін – Кім Чен Ин у космічному центрі «Восточний» 13 вересня 2023 року, візит міністра закордонних справ РФ Лаврова

в Пхеньяні 18 жовтня 2023, візит міністра закордонних справ КНДР Чхве Сон Хі січні 2024 року, де вона запросила Путіна відвідати КНДР і нарешті саміт Кім Чен Ін – Путін 18 червня 2024 року в Пхеньяні. Якщо врахувати саміт Путін – Кім Чен Ін у 2019 році, то це шоста зустріч між РФ – КНДР на високому рівні. Це свідчить про те, що незважаючи на очікуваність зближення двох країн, зовнішня стратегічна взаємодія між двома країнами занадто різко зростає.

Для того, щоб краще розуміти чому так швидко розвиваються відносини між РФ та КНДР необхідно розглянути передумови виникнення близькості РФ і КНДР в епоху правління Кім Чен Ина. Відносини Північної Кореї з Китаєм і Росією, які демонстрували ознаки розпаду традиційних дружніх відносин після встановлення дипломатичних відносин між Республікою Корея і Росією в 1990 році та Республікою Корея і Китаєм у 1992 році, почали демонструвати ознаки відновлення після 2000-х років. Перш за все той факт, що Китай і Росія почали переоцінювати стратегічну цінність Північної Кореї після середини 1990-х років, був дуже сприятливою зміною умов для Північної Кореї, незалежно від того, хотіла цього Північна Корея чи ні. Із середини 1990-х років Китай почав зміцнювати свою рішучість поставити під контроль одноосібне лідерство США у світовому порядку, те саме стосувалося і Росії. Приблизно під час появи Путіна на політичній арені Росії, бажання відновити вплив на глобальному та регіональному рівнях проявилось як «євроазійство» та призвело до проведення збалансованої політики щодо Південної та Північної Кореї.

Проте ці зміни відбувалися поступово. Після візиту Путіна до Пхеньяна та саміту Кім Чен Ін і Путіна в липні 2000 року відбулися три додаткові зустрічі між Кім Чен Ін і Путіним у серпні 2001 року (Москва), серпні 2002 року (Владивосток) і серпні 2011 року (Улан-Уде). Проте на початку ери Кім Чен Ина консультацій на високому рівні між КНДР і РФ не було. Ця атмосфера змінилася у 2018 році. Найпомітнішим аспектом дипломатії Північної Кореї у 2018 році був діалог між США і Північною Кореєю, але Північна Корея приділила стільки ж уваги відновленню зв'язків з існуючими союзниками. 25 березня 2018 року Кім Чен Ін здійснив несподіваний візит до Пекіна, напередодні свого саміту з президентом США Дональдом Трампом. Під час свого першого саміту з Сі Цзінпінгом Кім Чен Ін оголосив про відновлення традиційних відносин між КНДР та КНР, а також забезпечив «запобіжний клапан» для переговорів щодо денуклеаризації на саміті США та КНДР. Пізніше Кім Чен Ін ще двічі відвідав Китай у 2018 році і обидва рази приблизно в той час, коли відбувалися «великі дії» Північної Кореї. Звичайний канал з Росією також знову запрацював у 2019 році. Після того як Американсько-Північнокорейський саміт у Ханой завершився «без угоди». Кім Чен Ін відвідав Владивосток і провів саміт з Путіним. Перед індивідуальною зустріччю, яка відбулася 25 квітня 2019 року, голова Кім Чен Ін оголосив у своєму вступному слові, що метою зустрічі є «обмін думками щодо ситуації на Корейському півострові та регіональної ситуації, та спільне управління ситуацією». Крім того, після зустрічі з Кім Чен Ін президент Путін провів прес-конференцію і підкреслив: «Щоб Північна Корея відмовилася від своєї ядерної зброї повинні бути гарантії безпеки з боку інших країн окрім США». У 2019 році після того, як переговори між США та КНДР зайшли в глухий кут «без угоди» в Ханой, тенденції до посилення відносин між Північною Кореєю та Росією вступили в період певної корекції, Кім Чен Ін став менше відчувати потребу використовувати Китай і Росію для створення вигідної ситуації на переговорах між США та КНДР. Тобто зближення Північної Кореї з Китаєм та Росією також сповільнилося.

Пандемія «Covid-19», яка почалася в 2020 році стала ще одним фактором у зміцненні відносин між Північною Кореєю та Росією. Станом на кінець січня 2020 року Північна

Корея закрила свої кордони з Китаєм і припинила обмін людьми. Фізичне відокремлення вплинуло не лише на економіку, але і на дипломатичну практику Північної Кореї. У червні 2021 року виповнилося 60 років «Договору між КНДР та КНР про дружбу, співпрацю та взаємодопомогу». Договір про дружбу та співпрацю з Росією (1961 рік) скасовано в 1995 році та замінено новим договором між Північною Кореєю та Росією у 2000 році, але він також мав ту саму історію.

Однак, у 2021 році Росія продемонструвала дипломатичні дії для покращення відносин з Північною Кореєю. Так Росія та Китай відіграли провідну роль у перешкодженні Раді Безпеки ООН ухвалити резолюцію із засудженням Північної Кореї, не кажучи вже про посилення санкцій проти Північної Кореї за порушення існуючих резолюцій ООН, здійснивши серію запусків балістичних ракет. Північна Корея також виявила активну дипломатичну підтримку Росії, коли Росія вторглася в Україну в лютому 2022 року, а 2 березня, коли була прийнята резолюція Спеціальної Генеральної Асамблеї ООН із засудження вторгнення російських військ, КНДР була однією з п'яти держав, включаючи Росію (Росія, Північна Корея, Сирія, Білорусь і Еритрея), які проголосували проти резолюції, а пізніше наголошували на легітимності вторгнення Росії в Україну через різні ЗМІ. У серпні 2023 року, коли фаза «Covid-19» була завершена, Північна Корея висловила намір знову відкрити кордон з Китаєм і Росією, знову обмінявшись різними делегаціями високого рівня. Особливо варто відзначити, що особливо почала висвітлювати співпрацю з Росією. 26 липня 2023 року Росія направила делегацію високого рівня на чолі з міністром оборони Сергієм Шойгу на святкування 70-ї річниці «Угоди про перемир'я», яке Північна Корея називає «Днем перемоги». Північнокорейські ЗМІ широко повідомили про цей факт, згідно з яким Кім Чен Ін і Шойгу обмінялися оцінками та думками з питань, що становлять взаємний інтерес у сфері національної оборони та безпеки, а також регіонального та міжнародного середовища. Візит Шойгу до Північної Кореї привернув більше уваги ніж візит китайської делегації до Північної Кореї. Північнокорейські ЗМІ також активно повідомляли про це припускаючи, що Пхеньян активно прагне до зближення з Росією. У зв'язку з цим слід розглянути мотивацію Північної Кореї до тісної співпраці з Росією. Як зазначалося раніше, Північна Корея та Росія вирішили тісно співпрацювати, щоб подолати відповідні внутрішні та зовнішні труднощі, зокрема з точки зору Пхеньяна, Москва була привабливим партнером у таких аспектах.

Підготовка заходів щодо вирішення поточних економічних труднощів та скарг мешканців. Вважається, що економіка Північної Кореї, яка постраждала від негативних умов протягом останніх років, досі не відновилася у 2023 році. Продовження міжнародних санкцій та фази «Covid-19», яка почалася в 2020 році, були факторами, які знизили довговічність системи. Торгівля Північної Кореї та Китаю відновилися в середині 2023 року, але передбачається, що вона не на тому рівні, який може компенсувати удар. Темпи економічного зростання Північної Кореї продовжували регресувати до 2023 року і можна сказати, що цей накопичений збиток ускладнює управління економікою Північної Кореї.

Таким чином можна сказати, що це змусило Північну Корею шукати додаткового спонсора – Росію. Але, звісно, що Росія також знаходиться під санкціями з боку США та західних країн. Однак, оскільки Росія висловила можливість надати допомогу Північній Кореї під час саміту, це може послугувати запобіжною сіткою для запобігання вирішального удару по північнокорейській економіці. Те на що Пхеньян може розраховувати – це відправка великої кількості робітників до Росії, хоча діють дві резолюції Ради Безпеки ООН: 2375, прийнята у вересні 2017 року, та 2397, ухвалена в грудні 2017 року, які обмежують постачання енергоносіїв до Північної Кореї. Однак, Росія та Китай були пасивними

у репатріації робітників з КНДР й зараз багато північнокорейців працює в Росії. Крім того, і Росія і Китай нарошують постачання нафти та інших енергоносіїв в КНДР.

Таким чином, крім практичної економічної підтримки з боку Росії, ще одним ефектом, на який може прагнути Північна Корея, є ефект підвищення психологічних очікувань жителів. Завдяки міцним стосункам між КНДР та РФ для Пхеньяна стало можливим рекламувати підтримку з боку Росії та використовувати їхню «самостійність». Це створило середовище, в якому мешканці Північної Кореї, які накопичили невдоволення через тривалі економічні труднощі, знову змогли покладати свої надії.

Ще одним подарунком, на який Північна Корея може розраховувати від Росії, є військова підтримка. Для Кім Чен Ина, який зіткнувся із провалом першого п'ятирічного плану економічного розвитку, який закінчився в 2021 році, і поганим виконанням другого п'ятирічного плану, зміцнення військової могутності тепер є одним із головних досягнень, які можна пропагувати людям. Насправді Кім Чен Ин продемонстрував свої досягнення у розробці гіперзвукових ракет, безпілотних літальних апаратів і підводної ядерної стратегічної зброї, ухвалених на 8-му партійному з'їзді в січні 2021 року. Однак невеликі ядерні боеголовки та атомні підводні човни все ще є складними завданнями, яких можна досягти за короткий проміжок часу, а військові розвідувальні супутники також ледве досягли успіху за підтримки Росії. Враховуючи це, реальність така, що для Північної Кореї дуже важливо отримати військові технології та придбати основні компоненти систем зброї з Росії.

У військовій сфері транзакції, якими КНДР та РФ можуть обмінюватися одна з одною, варіюються від великогабаритних до реалістичних дрібних. По-перше, Північна Корея уже надала Росії декілька мільйонів артилерійських снарядів, звичайну зброю та ракети, включаючи і балістичні типу KN-23. Натомість Росія надає запчастини для винищувачів, таких як Міг-29 і танків класу Т-80. Крім того, надаються деякі технології. Захід та Республіка Корея стурбовані великомасштабною угодою, згідно якої Північна Корея надає артилерійські снаряди, безпілотні літальні апарати, балістичні ракети малої дальності та іншу звичайну зброю, а натомість Росія надає технології для удосконалення міжконтинентальних балістичних ракет, технології пов'язані зі супутниками розвідки і нові технології, пов'язані з підводними човнами, яких Північна Корея вкрай потребує.

Однією з причин різкого зближення КНДР – РФ є те, що Пхеньян остаточно переконали у відсутності у Білого дому серйозних намірів нормалізувати двосторонні відносини, в результаті вони вирішили терпіти тягар санкцій. Тому Північна Корея кардинально переглянула свій підхід до денуклеаризації і модернізації власного ракетно-ядерного потенціалу. А для цього потрібні були партнери, які могли би допомогти з новими технологіями у сфері озброєння і партнери, які в обхід санкцій можуть тісно співпрацювати з КНДР.

Війна в Україні «зробила» Кім Чен Ину «подарунок» у вигляді Росії, яка мала гостру потребу в політичній підтримці і постачанні снарядів і зброї. Таке зближення вигідне обом сторонам, оскільки Північній Кореї це дозволяє позбутися від старих запасів снарядів і зброї і в обмін на це отримати найновіші технології в сфері ракетно-ядерної зброї і запуску розвідувальних супутників і вирішити проблему енергетики (газ, нафта) і звісно заробити гроші, які там необхідні для проведення економічних реформ. Ну а Росії вкрай потрібні снаряди, зброя і політична підтримка. [1, с. 1–2] Що стосується позиції Китаю, то можна сказати, що він «утримався», не одобрює, але і не засуджує, хоча такий хід подій означає, що КНДР «віддаляється» і залежність Пхеньяна від Пекіна знижується. Наскільки довго такий союз може бути тісним невідомо, історія уже неодноразово показала перипетії відносин КНДР з Росією і Китаєм. Така дипломатична стратегія Пхеньяна спритно

користується ситуацією, вправно лавірує між Китаєм і Росією, то зближується, то віддаляється в залежності від того наскільки це вигідно Пхеньяну. Час покаже.

Продовженням тісної співпраці КНДР – РФ є візит Путіна до Пхеньяна 18 червня 2024 року. Розглянемо візит з точки зору потрібності як для Путіна, так і для Кім Чен Ина, а також можливі наслідки.

Візит в Північну Корею для Путіна це:

1. Демонстрація політичної підтримки з боку союзників, таких як КНДР.
2. Завоювання громадського схвалення продовження війни в Україні та продовження конфронтаційної дипломатії з США та країнами НАТО.
3. Зумовлений необхідністю для двох країн ізольованих від міжнародного співтовариства обмінюватися думками стосовно ситуації у світі.
4. Отримання снарядів та іншої зброї для ведення війни в Україні та обговорення умов постачання зброї.
5. Зниження залежності Північної Кореї від Китаю до певного рівня.

Що цей візит дає Північній Кореї:

1. Політична підтримка з боку союзника.
2. Покращення економічного стану завдяки збуту старого озброєння та снарядів, поповнення валютного резерву та вирішення питань дефіциту енергоносіїв.
3. Отримання в обмін на зброю та снаряди нових технологій у військовій сфері.
4. Заключення нового договору з Росією «Про всеосяжне стратегічне партнерство в питаннях політики, економіки та безпеки» на зміну договору про дружбу 2001 року.

Які наслідки візиту:

1. Загострення ситуації на корейському півострові і в Північно-Східній Азії. [2, с. 56]
2. Беззаперечна підтримка Північною Кореєю Росії у війні проти України.
3. Створення атмосфери де-факто визнання КНДР статусу ядерної держави. Тому що Путін заявив, що розробка і запуск ракет та випробування ядерної зброї – це право КНДР на самооборону.
4. Відмова РФ від своєї попередньої позиції щодо північнокорейської ядерної проблеми.
5. Сприяння неприйняття додаткових санкцій до Північної Кореї.
6. Зниження залежності Північної Кореї від Китаю до певної міри.
7. Схильність Республіки Корея до прямого постачання зброї до України.
8. Посилення ігнорування з боку Росії, Китаю відносно санкцій до Північної Кореї.
9. Проведення спільних військових навчань Росія – КНДР – Китай.

Які висновки можна зробити? Агресивна наступальна стратегія з демонстративними витівками, такими як підрив доріг, що з'єднують Північ з Півднем, визнання Південної Кореї ворогом [3, с. 3]. Крім того, безпосередня участь у війні в Україні на боці Росії – це вже загроза виникнення Третьої світової війни.

Список використаної літератури

1. Cha Doo Hion. 북한의 러시아 파병과 한반도 통일 환경. North Korea's deployment of troops to Russia and the environment for unification of the Korean peninsula. 민주평통 자문 위원회 이슈 브리핑. 2024 년 10월. October 2024. P. 1–2.
2. Кан Ден Сік (2024). Загострення кризи на Корейському півострові та можливі шляхи її подолання. Вісник КНЛУ. Серія “Історія, економіка, філософія”. Вип. 29. С. 58.
3. 송기연. 2024 년 하반기 한반도 정세 진단과 전망. 평화 + 통일. (Peace + Unification Monthly) Vol. 211. 2024. № 9-10. P. 3.

RELATIONS BETWEEN RUSSIA AND THE DPRK AT THE CURRENT STAGE**Den Sik Kan, Ivan Semenist***Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
Oriental Culture and Literature Department
Levka Lukyanenko str., 13b, 04207, Kyiv, Ukraine*

This article describes the difficult relationship between DPRK and Russia. The first treaty of friendship and cooperation between Russia and North Korea was signed in 1961, but in 1995 it was terminated. Yet, another treaty was signed in 2001, and the latest one – a “new treaty” on a comprehensive strategic partnership in politics, economy and security – in 2024. The treaty was signed as a result of the close and rapid rapprochement of the two countries in recent years, which began in 2019. The article provides an analysis of the precondition for the occurrence of such a situation, the causes and consequences of the rapid and close rapprochement of the RF and the DPRK.

Currently both countries are under UN and international community sanctions. But these countries ignore international sanctions and create dangerous situations not only on the Korean peninsula, but also in Northeast Asia. In 2022, North Korea diplomatically supported Russia when it invaded Ukraine. Besides, the DPRK openly recognized the DPR and the LPR. Russia transfers the latest technologies and inventions in the field of military weapons to the DPRK, and the DPRK in return supplies the Russian Federation with weapons, shells and ammunition.

Recently, Kim Yo Jong, the dictator’s sister and an influential political figure in North Korea, said that North Korea will be “in the same trench with the Russians”. Kim Jong Un also said that they will “support Russia in the holy war against imperialism”.

The latest actions of the Russian Federation and the DPRK and the supply of weapons from North Korea to the Russian Federation along with the transfer of new technological developments in the field of missile and satellite technologies create a real threat to the safety of the Republic of Korea, Japan and the United States and, of course, create an escalation of military operations in Ukraine.

In addition, during the last summit in Pyongyang Putin stated that the nuclear problem of North Korea and the development and testing of missile and nuclear weapons by North Korea is “its right to self-defense”, which in fact means the recognition of the DPRK as a nuclear state. Russia also gave up its previous position on the North Korean missile and nuclear issue.

Key words: Treaty on a comprehensive strategic partnership, UN sanctions, North Korean missile and nuclear issue, nuclear state, RF – DPRK summit, security assurances, growing tension on Korean peninsula.